

*Aandacht voor monumentale elzensingels***Start landelijke erfgoedcampagne**

BEETSTERZWAAG - Stichting de Landschapswacht en Landschapsbeheer Friesland gaven vorige week het startsein voor een landelijke erfgoedcampagne. Doel is de aandacht te vestigen op het beheer en onderhoud van de weinig overgebleven gebieden met elzensingels of elzenhagen in Nederland. In totaal wordt op dertig locaties door heel Nederland achterstallig onderhoud verricht aan omsingelde percelen van boeren en particuliere eigenaars. Het eerste erf waar dit officieel gebeurt, is van de Cornelia Stichting in Beetsterzwaag. Hier wordt een elzensingel zorgvuldig teruggezaagd tot de grond, zodat verjonging mogelijk is. De Landschapswacht en Landschapsbeheer Friesland vragen zo aandacht voor dit soort monumentale landschapselementen die buiten de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Nationale Landschappen liggen en zonder overheidssteun in recordtempo zullen verdwijnen.

Elzensingels of elzenhagen waren tot een eeuw geleden een typisch Nederlands fenomeen. Ze kwamen bijna net zo veel voor als bijvoorbeeld de Hollandse poldersloot. Sommige gebieden, zoals de Gelderse Vallei, het gebied rond Staphorst/Rouveen en Midden-Brabant bestonden vrijwel uitsluitend uit smalle weideperceeltjes omgeven door de vaak op slootkanten groeiende elzensingels. De ruilverkavelingen en de tot steeds hogere productie opgezweepte agrariërs ruimden het elzensingelrijk daar vrijwel totaal. Hier en daar staan nog wat plukjes of zijn stukjes tot reservaat uitgeroepen. In Nederland bezit de

provincie Fryslân relatief nog de meeste elzensingels, vooral in de Noordelijke Friese Wouden (het laatste aaneengesloten gave gebied met elzensingels) en Zuidoost-Friesland.

Elzensingels ontstonden spontaan op slootkanten door elzenaadjes die daar kiemden. De vroegere boeren waren blij met de op hun perceelsranden kiemende boompjes en zaagden ze periodiek af voor brandhout en gebruikshout. Later werd het elzenhout ook gebruikt in ijzersmelterijen voor steenkool het hout verdrong. Iedere winter strijken vele tienduizenden sijsjes uit Scandinavië neer in de elzensingels om van de zaadjes te snoepen. Klimop, kamperfoelie en hop slingeren zich langs de elzentakken omhoog. De slootoevers met elzensingels kennen een rijk vogelleven, maar ook vele insecten, zoals het elzenhaantje leven in de singels.

Actieve benadering overheden

Op dit moment worden door de Landschapswacht en Landschapsbeheer Nederland, overal in Nederland oude monumentale landschapselementen opgeknapt om aandacht te vragen voor dit verdwijnende erfgoed. Het gaat hier bijvoorbeeld om houtwallen, elzensingels, heggen of graften die soms net zo oud zijn als de Oldehove in Leeuwarden. De Landschapswacht is van mening dat monumentale landschapselementen actief moeten worden opgespoord. Eigenaren en pachters dienen actief te worden benaderd om hen gratis onderhoud aan te bieden of ze hiervoor marktconform te betalen. Het is niet het be-

lang van de toevallige eigenaar om dit nationale en soms zelfs internationale erfgoed veilig te stellen, maar een taak van de samenleving als geheel. Van alle verschillende elementen die Landschapswacht en Landschapsbeheer de komende tijd door heel het land opknappen wordt verslag gedaan aan het Rijk, de provincies en aan de Tweede Kamer. De doelstelling is dat de politiek inziet dat alleen een actieve benadering en een afdoende en structurele vergoeding soelaas biedt. Molens, grachtenpanden, kerken en monumentale boerderijen worden immers ook niet beheerd voor een jaar of voor een dubbeltje op de eerste rij.

Tekort

Van de oorspronkelijke lengte aan elzensingels (circa honderduizend kilometer in Nederland) is nog maar een fractie over. In de provincie Fryslân staat gelukkig nog een lengte van circa 4000 kilometer. Daarvan ligt ongeveer 3000 kilometer binnen de Noordelijke Friese Wouden. De financieringsregelingen die hier bestaan zijn niet voldoende. De reële kosten voor het onderhoud van een kilometer elzensingel bedraagt 1,24 euro per meter per jaar. Voor het onderhoud van deze 3000 kilometer schiet jaarlijks 780.000 euro tekort. Voor de 1000 kilometer elzensingel die buiten de Noordelijke Friese Wouden liggen, bestaat geen duurzame financiële regeling. De totale kosten bedragen hier 1.240.000 euro. Totaal schiet jaarlijks een bedrag van 2.020.000 euro tekort voor het noodzakelijk onderhoud van de 4000 kilometer elzensingel in Fryslân.

